

EM DIC CÈLIA, TINC SETANTA-DOS ANYS i soc una renunciant, o potser s'entén millor si dic: una renunciadora? Sí, sí, ja ho sé, sembla que m'estigui presentant en una sessió de teràpia de grup d'afectats per algun tipus d'addicció, però si he de triar un adjectiu, aquest, sens dubte, és el que millor em defineix. La capacitat de renúncia no és només un tret categòric de la meva personalitat, sinó que és el fet que ha marcat, com l'empremta que deixa una branca arrossegada pel terra enfangat, el recorregut de la meva existència. De renúncia en renúncia i tiro perquè em toca. Des de gairebé el mateix dia que vaig néixer i fins al dia d'avui, i encara més enllà: fins al dia que està per venir i que ja no puc evitar.

I no és que m'ho inventi, que no estic pas per gaires invents, jo. Ho he tornat a buscar al diccionari que vaig trobar fa dies en aquesta mena de refugi de llibres abandonats que en diuen “biblioteca” i és ben clar: *renunciar* significa “abandonar una cosa

definitivament”, o el que encara és pitjor, molt pitjor: “cessar de pretendre-la”. Abandonar, cessar de pretendre-la. Pot ser més aterridor? Us ha quedat clar? Per si a algú li ha passat per alt, aquestes dues accepcions de la parauleta porten enganxades, com aquell qui no vol, la pitjor de les llufes: la voluntat. Sí, la voluntat, la santíssima voluntat, perquè el que fa que aquest abandó o cessament sigui renúncia, és que es fa per pròpia voluntat. Perquè un vol, perquè a consciència ho ha decidit, perquè li ha donat la real gana, carai! I sí, és clar, ho podem disfressar amb mil condicionants que pretenem fer veure que justifiquen els nostres actes, però com a mínim no siguem tan miserables d’enganyar-nos arronsant les espatlles o fent cara de gos apallissat. Quan diem que renunciem a algú o a alguna cosa, hem d’assumir que ho fem voluntàriament, perquè si no ja no és renúncia, és una altra història.

I el millor de tot és que aquest reguitzell de paraules, que sembla que no porta enlloc més enllà de l’esbravament d’una pobra vella amargada, descriu un dels fets més comuns en els mortals: l’acte de renunciar. Sacrificis voluntaris, harakiris existencials que anem acumulant i explicant als altres sense cap tipus d’esgarripança. Anem deixant enrere desitjos i somnis com si no ens afectés, i vinga, que aquí no ha passat res, que qui dia passa any empeny. I si no que l’hi expliquin a la meva veïna, la senyora Àngela, una senyora marassa que es morirà qualsevol dia sense haver dit mai a la seva filla que és una mala bèstia, una mala pècora egoista vestida de condescendència perfumada. Una abandonadora de mares que encara

espera que li llepem els peus quan es digna a aparèixer per aquí, cada mil anys, per embolicar la pobra Àngela amb algun mocador tan suau com el vellut de la seva veu entabanadora. Ai, si tots els que hem renunciat a la lleugera baixéssim de l'hort a la vegada, mare meva quina hecatombe. Però mentre la resta està a la lluna de València, de moment, només que en baixi jo i posi les coses al seu lloc, serà més que suficient, i si no, el temps ho dirà.

DE FET, A MI LA SENYORA ÀNGELA tampoc no m'ha reconegut mai que la seva filla és una desagradada ensuma-merda i això que fem petar la xerradeta gairebé cada dia: “Senyora marquesa”, em diu, “vol venir a prendre el te a la meva habitació?”, i jo que li contesto “I tant, senyora comtessa, esperi'm un moment que vaig a buscar unes galetetes”. I ja pots comptar, que ella té de comtessa el mateix que jo de marquesa: les ganes de tocar el voraviu als altres sense risc de rebre. I res més. O potser sí que ens hi assemblem en alguna cosa més: nosaltres, com la noblesa més refinada, tampoc no fotem res més que jeure. Bé, potser a l'Àngela també li fa gràcia això de les maneres fines, de les tovalles de roba i les tasses estampades, que la resta dels àpats són damunt un hule, en gots i plats de vidre ratllat i tovallons de paper.

Quan la vaig a veure, aprofito que estem enclaus-trades a la seva habitació per treure'm aquestes ulleres horroroses que ofusquen tot el que m'envolta i ens

enriolem fent anar les tasses com si fossin de porcellana fina. Aixequem el dit petit com a mostra de la nostra exquisidesa d'alt llinatge, mentre ens mengem les galetes de supermercat a mossegades diminutes. I com dues ximletes, imaginem que quan entrin les cuidadores, sempre inoportunes, les tractarem com si fossin minyones de còfia i davantal de vores arrissades: “Porti'm una mica d'aigua, Francisca”, assagem, o “Vagi a prendre pel sac, truja xafardera”, etzibo quan ja estem desbocades. I l'Àngela fa veure que s'escandalitza i em diu “calla, Cèlia, calla, bonica, que un dia ens sentiran i ens castigaran”. En el fons sé que li agrada. Diria que aquesta o tantes d'altres irreverències la reconforten. Això que hi ha dies que sembla que, pobreta, no toqui ni quarts ni hores. Però suposo que això de desconnectar-se ho fa per prudència, per no haver d'engegar els altres quan l'emprenyen. I ja l'hi he dit jo: que amb mi no tingui miraments, que jo no en tinc pas amb els altres. Però mentre aquests petits i inútils actes subversius sembla que fan anar l'Àngela més lleugera, jo continuo consumant les rebel·lies més grosses.

I així anem matant les hores més tedioses del dia, de qualsevol d'aquests dies que s'amunteguen sense solta ni volta i que jo vaig decidir passar en aquest magatzem de rebuigs humans. Així esquivem les pitjors hores de la tarda, quan ni el sol arran de finestra escalfa i el temps perdut a la sala d'estar pesa tant que si t'atrapa, quedes enganxat com la mosca a la teranyina. Perquè si t'aclofes en una d'aquestes butaques que, posades en rotllana, omplen l'estança àmplia i erma que tothom

anomena “sala de convivència”, crec que ja mai més t’aixeques. “Convivència”, en diuen, quins pebrots! Per molt que ens vulguin posar mirant-nos els uns als altres, per conuiuere o tan sols per mirar-nos, s’ha de ser viu, i la majoria dels que vegetem aquí estem més morts que vius, però prou vius per no ser morts. Perquè si no ja no hi seríem. I si no que ho diguin al senyor Fermí, que l’han trobat ben fred, a primera hora del matí. És el segon d’aquest mes i el cinquè en el que portem d’any, i això que encara no ha arribat l’estiu de debò i la temuda onada de calor, coartada perfecta de totes les defuncions sobtades.

Avui n’hem parlat amb l’Àngela. Jo volia evitar-ho, “no vull parlar de morts”, li he advertit a l’entrar a la seva habitació, però ella s’ha entestat a recordar-me, com si avui no ho hagués escoltat prou vegades, que aquell cretí ha estirat la pota. En Fermí és mort, en Fermi és mort. La veritat és que semblava afectada. Quan he arribat amb la llauna de galetes a la seva habitació, m’ha rebut amb la mateixa expressió de peix bullit que fa tothom aquí quan la dinya algú. “Tu també, Àngela?” El seu pesar semblava sincer, però ja ha vist que jo no pensava jugar a aquesta farsa absurda. De cap de les maneres. Jo no faré com tothom: no caminaré arrambada a les parets amb cara de còmplice aflicció ni enraonaré més fluixet del que és habitual, i això que la meitat dels que viuen aquí necessiten que els parlis a crits perquè et sentin. No, coi, no m’instal·laré en aquesta mena de dol col·lectiu de pa sucat amb oli. Un dol que no dura més d’un parell de dies, però que al ritme de

morts d'aquest any empalmarem amb el següent en una cadena inacabable de compungiment de fireta. Jo no en faré, de comèdia. Jo no.

I l'Àngela s'ha enfadat amb mi quan li he dit que a mi, a l'igual que a la majoria, se me'n fot el senyor Fermí. "Ets dolenta, Cèlia", em diu, pobreta. "Dolenta" i prou, sense matisos ni arguments. Perquè no els troba, perquè no hi són. Precisament per aquest respecte al qual apel·la amb tan poc convenciment, hauríem de deixar-nos de tanta falsedat. Que en Fermí era un vell decrepit que escopia a qui intentava tenir-hi una conversa i que menyspreava les pobres noies que havien de netejar-lo matí, tarda i nit. A en Fermí ja li tocava marxar a l'altre barri, perquè ja no hi feia res en aquest, perquè havia renunciat a la seva pròpia dignitat i feia pagar la seva renúncia als altres. Però llavors m'ha sortit amb allò que no es pot desitjar la mort a ningú. Doncs jo sí que he desitjat la mort dels altres, i més d'una vegada, i segurament la cuidadora que havia d'aguantar aquell vell bavós de mans llargues, també. Però això ja no m'atreveixo a dir-l'hi. Encara no. Així que avui ens hem pres el te, però no hem aixecat el dit de la tassa al xarrupar ni hem enviat la Francisca a treure llustre a les nostres sabates. I no serà perquè no ho hagi provat, de fer befa, però l'Àngela m'ha dit que estava de dol. De dol pel senyor Fermí, un senyor que mai li havia adreçat la paraula i que a jutjar per l'escàs moviment de visites d'avui, tampoc no crec que ningú trobi a faltar. I jo menys encara.

I és que ja fa un temps que he decidit no amagar-me de res, o de quasi res. Ja n'hi ha prou de

dir coses que no penso i de comportar-me com no tinc ganes de fer. Ep!, que això no vol dir que vagi pel món afalagant els uns i insultant els altres. De ganes no me'n falten, i per això, en aquest circ de deixalles, he deixat de parlar amb tota aquella gent que no m'importa i a qui jo no importo. I, és clar, són la majoria, la immensa majoria. De fet gairebé tothom. Però abans no era així. No és que de jove fos l'alegria de la festa, no ho he estat mai, però tampoc m'havia incomodat la convivència amb els altres, per molt banal que fos. Simplement la defugia. Mai abans havia valorat la pròpia conveniència d'existir, la meua i la dels altres. No fins fa ben poc. No fins que me'l van matar, i al matar-lo a ell, em van desfermar a mi.

Però he començat confessant que he estat una grandíssima renunciadora, i ara no vull fugir d'estudi. Deia que la meua vida ha estat marcada per la renúncia, i no em refereixo pas a les petites renúncies que tothom esmenta quan té necessitat que la seva vida sembli un viacrucis: que si jo voldria haver viatjat per tot el món, que si voldria haver-me cuidat una mica més quan encara hi era a temps, que si voldria això, que si voldria allò, punyetes! Em refereixo a renúncies de les grosses, de les que et fan caminar encongida o de quatre potes o fins i tot arrossegant-te com un cuc la resta de la teua vida. Renúncies tan punyents com el fet d'haver de créixer sense mare. I dic créixer, quan gairebé podria dir néixer, ja que el "gairebé" són divuit mesos escassos que mare i filla vàrem poder compartir existència abans que una hemorràgia, després de parir el meu germà Ramon, se l'emportés. I si algú s'atrevis a concloure que això no compta

com a renúncia perquè aquí no hi ha ni voluntat ni res de res, que pensi una mica. Que pensi en com ho explicaria a una nena de quatre, de cinc, de sis, de setanta anys que no recorda ni tan sols l'escalfor que desprenia la persona que la va dur al món. Com expliques a una nena de set, de vuit, de nou anys que no ha estat algun mecanisme egoista del seu subconscient el que l'ha fet renunciar a la capacitat de reproduir el record, l'olor, la pell, el batec, l'alè, la sensació, encara que només fos la intuïció, d'haver estat mai bressolada per qui l'ha portada al món. Per tant, sí que compta, i tant que compta, i llavors ja en portem una, de renúncia: la primera.

Què mira aquesta nena! Què vols, maca? No contestes? Com que ens mires d'aquesta manera. A qui busques? Va, digues, bonica, que potser t'ajudarem. No ens vols dir res? No m'estranya. Quina fila més penosa devem fer. Per què no et bellugues? És tan fàcil com girar cua. Però, no t'han dit mai que és de mala educació mirar fixament algú? Va, passa, passa cap allà que al final del passadís hi trobaràs les infermeres, les que van amb la bata blanca. Marxa, marxa, si no ens vols dir res no cal que et quedis aquí com un estaquirot. L'has vist, Àngela? No has vist la nena? S'ha quedat aquí palplantada davant la porta i no deixava de mirar-nos. Doncs noia, és ben bé que bades quan vols, si no ens treia els ulls de sobre, i a més m'ha semblat que ens somreia. Pobreta, mira que portar-la a veure aquest espectacle de mòmies. Segur que els seus pares també ho deuen ser, unes mòmies. Si no com s'explica que la deixin vagarejar per aquest lloc tan esfereïdor.

Aquesta obra fou guardonada amb el XXXIII Premi de Novel·la Breu Ciutat de Mollerussa 2021, organitzat per l'Ajuntament de Mollerussa. El jurat estava format per Josep Borrell, president, Pep Coll, Albert Vilaró i Diana Solé.

© Àngels Fitó Bertran, 2022
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2022
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: març de 2022
ISBN: 978-84-1303-355-6
DL: L 147-2022
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

◀ imprès a lleida ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.